

СРПСКА НЕЗАВИСНОСТ

ЦЕНЕ ЗА СРЕДНУ:
 НА ГОДИНУ 24 ДИНА, НА ПО ГОДИНУ 12 ДИНА, НА ЧЕТВРТ ГОД. 6 ДИНА.
 ЗА ОСТАЛЕ ВЕЗМЕ НА РАКНАНОМ ПОШТОМ:
 НА ГОДИНУ 30 ФРАНКА, НА ПО ГОДИНУ 15 ФР. НА ЧЕТВРТ ГОД. 8 ФР.
 ЗА ДУКТО-ГРЕСКИ:
 НА ГОДИНУ 15 ФОР. У ВАШК., НА ПО ГОД. 8 Ф. НА ЧЕТВРТ ГОД. 4 Ф.
 ЗА СВЕ ОСТАЛЕ ГРАДЕ:
 НА ГОДИНУ 36 ФРАН., НА ПО ГОДИНУ 18 ФР., НА ЧЕТВРТ ГОД. 10 ФР.

ИЗЛАЗИ У БЕОГРАДУ
 УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ, СУБОТОМ И НЕДЕЉОМ
 НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ
 УРЕДНИШТВО ЈЕ И АДМИНИСТРАЦИЈА У КУЛТИ Г. ТОМЕ АНДРЕЈЕВИЋА
 ОБЈАВЉЕН ВЕОАЦ.

ЗА ОГЛАСЕ РАЧУНА СЕ:
 ПРВИ ПУТ 12 ДИНА ПАРА ОД РЕДА, А ПОСЛЕ СВАКИ ПУТ 6 ПР.
 ЗА ПРИПОСЛАНО 50 ПАРА ДИНА. ОД РЕДА.
 Рукописи шаљу се уредништву, а претплата администрацији
 „СРПСКЕ НЕЗАВИСНОСТИ“.
 РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ. НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

Концем овога месеца на врхује се и друга четврт, а многи наши претплатници нису нам измирили предплату ни за прву четврт.

За то молимо све, који нам шта плаћати имају било на име предплате било за огласе да нас измире непремјено до 26 ов. мес., како би знали у колико ћемо екземплара штампати лист од почетка идущег тромесечја.

Новац је најбоље положити нашим скупљачима, у местима где ових имаде а иначе послати поштанском упутницом.

АДМИНИСТРАЦИЈА
 „Српске Независности“

И сами дадоше доказа да су реакционари

Наши називи „напредњаци“ корак по корак све се више јављају у својој правој, назадњачкој, боји. Њима није довољно, што су у свакој прилици изигравали и обезуважавали чисте и јасне законе, само кад је то говело њиховим реакционарским погледима и интересима. Они се ни су хтели задовољити ни тиме, што су у више прилика најбезобзирније погазили устав, само да би, ма и тако недовољеним средством, сузбили суверену народну вољу, а протурили мишљење, своје и својих саучесника у недељама и народним оштетама. Њихова жудња за самовољом и апсолутистичном управом није ни угашена тиме, што су погазили, порушили и изигравали оне народне слободе и права која су творевина других људи, привреда народно-либералне странке. Не, њихов грешни прохтев, да се по народној грбину, а о народњем трошку и оштери, проиграју што дуже трке, — одвео их је још један корак даље. Они већ почеше да руше и оно, што су сами собом створили, чиме су се, тако рећи дојуче, хвалили представљајући себе као људе од напретка и слобода. Ту разумемо њихов напад на њихов сопствени закон о слободи печатње. Једва је годину и три месеца животно тај закон, и ево га сада она иста влада, која га је тада потписала, сада

коначно сахрањује својом предложеном и од „скупштине“ усвојеном изменом. Нас ово ни најмање не изненађује, јер ми смо знали и вада на јавност извосили, да људи, који су данас на влади, никад нису ни били за напредак и слободу, већ ако су се кадгод и представљали да и они теже за народним напредком и слободама, да су они то увек чинили имајући своје задње намере, а међутим надајући се, да ће они, згодном приликом, народу одузети све слободе и права, које би му, принуђени силом околности, уступили. Овај смер наших „напредњака“ најпре се показао на закону о печатњи. Дошав на државну управу са осведоченим расположењем, да српске интересе жртвује неумесним захтевима и интересима једне наше суседне државе, садања „напредњачка“ влада одма је почела народ заваравати неким слободама изнутра. Она је то чинила, јер је знала, да је оно прво трајно, а ово друго само прелазно. Што дамо страног држави, или странцима у опште, то не можемо узети натраг, јер они то неће, на своју штету, допустити. А што попустимо своме народу, то ћемо од њега лако одузети кад гом нам се то прохте. Тако, у себи, резоновачу „виделовици“, кад се, у почетку своје владавине, представљаху народу српском као доносиоци слобода и напретка. Докле је требало да се Србија на штету својих признатих и стечених права и интереса веже неким трговачким уговором и разним конвенцијама у корист Аустро-Угарске; докле је требало материјалну будућност Србије предати у нечисте руке једног Бонтуа, — дотле су наши „напредњачки“ министри обасипали народ „слободима“. Закон о слободи печатње од 12 марта 1881 године плод је тога стања и расположења. Истина да је Гарашанин, веран својим назадњачким традицијама, окушао да и томе закону даде што већи тип назадњаштва, јер је у њему предложио, да се за једну и исту кривицу у исто време изричу две казне, новчана и затвор; истина да су тек после наше критике тога назадњачког смера (види број „Исток“ од 29 Јануара 1881 године) у скупштини избачене из закона о штампи те двоугле казне — ошете се ми, и као противници „виделоваца“, не устеземо признати, да је у њиховом закону о печатњи било нечега, што је на себи носило печат напретка, веће слободе. То су

блаже казне и краћа застарелост кривице, по том закону. То су две главне карактерне црте, по којима се морало признати, да је закон о печатњи од 12. марта 1881 године напреднији, слободнији, од свију наших дотадањих закона о томе. А остало, што има као ново у том закону о печатњи од 12. марта 1881 године, или је без великог значаја, или је горе и назадније од закона о печатњи од 23. Октобра 1870 године и његових допуна од 15. Децембра 1875. године. Ми смо то потанко разложили у нашој критици у горепомеутом броју „Исток“, кад је скупштини поднесен пројекат овог закона о печатњи од 12. марта 1881 године. Ни смо намерни, а било би и излишно, сада то овде понављати. Главно је то, да је „виделовачко“ министарство онда, кад је требало народ српски према страног држави и странцима обвезати на штету српских интереса, дојиста дало слободнији закон о печатњи, на ма, у главном, и само што се тиче мере казне и престанка одговорности, застарелости. Али сада, када је дошло време, да српски народ од својих „виделовачких“ министара потражи рачуна, да их повуче на одговор за њихова толика недела, гажење закона и устава, као и за њихов немислени — да се не изразимо строже — уговор са Бонтуом, — сада „напредњаци“, верни својим традицијама и своме још првашњем смеру, укидају оне две црте, које закон од 12. марта 1881 године карактеришу, управ чине законом о слободи печатње, а то су: блаже казне и краћа застарелост. Министарство „напредњачко“ предложило је; и „скупштина“ је усвојила: да за кривице печатњом учињене не важе казне и застарелост, прописане досадањим законом о печатњи, већ да се на њих примењују казне кривичног закона и да се заводи дужа застарелост. То је све учињено 12. овог месеца, а одма данас, 13. истог месеца читамо то као закон. Тако ће се већ од тог дана и на „кривице“ књижевнике или новинаре примењивати ова строга кривичног закона, као и на обичне злочинце и преступнике. Лена илустрација „виделовачких“ слобода! Шта ми мислимо о застарелости, коју је био изрекао члан 40. „напредњачког“ закона о печатњи од 12. марта 1881. године, ми смо то исказали приликом критике пројекта о томе („Исток“ од 29. Јануара

1881). Али мислио ко о томе како му драго, свакако мора допустити то, да вада застарелост штампарских престапа треба да буде краћа од оне, коју кривични закон прописује за обичне кривице. Ово важи свуда у образованом свету; и природно је да тако буде. Јер докле се обичне кривице чине, редовно, са знањем о противзаконитости радње, која ствара кривицу; дотле се штампарски престапи, редовно, чине са противним уверењем и у тежњи за народним напредком и бољитком, без личних интереса, а са својим пожртвовањем. Са тога и одговара појму опште правде, да код првих кривица застарелост буде дужа, а код других краћа. А са тога опет не одговара духу напретка и слободе, кад влада укида краћу застарелост чл. 40. закона о печатњи од 1881 године, а замењује је дужом по закону од 12. Јуна ове године. Таква радња право је назадњаштво.

По још назадније јавља нам се министарство укидајући одељке II, III и IV у глави четвртог закона о печатњи од 12 марта 1881 и мењајући члан 18. истог закона новим предлогом од 12 јуна ове године. Јер докле су по закону од 12 марта 1881 године за све штампарске кривице одређене блаже казне самим тим законом о печатњи, дотле се сада све штампарске кривице бацају под кривични закон, у коме су прописане далеко строже казне. Уовоме је закон од 12 Јуна ове године строжи од свију наших досадањих закона о печатњи. И закон од 23. Октобра 1870 године и његове допуне од 15. Децембра 1875 године задржали су, у главном, ову карактеристику закона о слободној печатњи уопште, на име, да прописују засебне, блаже казне од оних у кривичном закону. Шта више кад је и за време рата и по свршеном рату, због бивших ратних прилика, продужена, под владавином либералне партије, за неко време важност закона о печатњи од 1870 године, — на ни онда ни су укидане те блаже казне по закону о печатњи. Ово је сада први случај у Србији, и то баш да „напредњачко“ Министарство, хвалећи се вада како је дало закон о „слободи“ печатње, прво силази тако ниско, да укида блаже нарочите казне тога закона, и замењује их строжим казнама из кривичног закона. Тиме се Министарство вратило у давнашњу

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

прошлост, у доба, кад Србија још није имала никакав закон о слободи печатње, у доба „царствујуће“ цензуре за време владавине „виделовачких“ предака, јер су само тада у Србији кривичне печатњом учињене биле казниме по општем кривичном закону. Па не само то, него и још нешто горе учинило је, „напредњачко“ Министарство овим уваћањем одговорности по општем кривичном закону за штампарске кривичне. Њихови претци имали су у својим рукама цензорски црвени плајваз, те су, бришући њиме све невољно, писце бар штедили одговорности по кривичном закону; а садањи „напредњаци потомци“ пушта ће писце да се по апсанама и казаматима уче, шта је по кривичном закону дозвољено, а шта није!! Па зар сме ко рећи, да то није напредак, да то није слободњаштво?!!

Но ни све ово није било довољно „напредњачком“ министарству. Оно је у строгостима пошло и даље. Тако је чланом 11-м. опредељено, да ће се казнити са пет стотина динара или до шест месеца затвора уредник, „ако би поред исправке ставио какву своју примедбу (иа истинитост ове не би могао доказати)“. Ово је нешто сасвим ново, ак-виделовачки. Ни по једном од досадањих наших закона о печатњи, ни по општем кривичном закону нема казне затвора за овакву „кривичу“, па још овако дугог затвора. Слобода печатње и шест месеца затвора, само зато што уредник неби могао доказати истинитост какве своје примедбце; није ли то грозно, зар није то ужасно у земљи уставној и слободној, под владавином људи, који радо узимају на себе образину слободоумља?!

А шта да речемо о оном спречавању одбране оптуженичке? Да ли је и то слободњачки, што се садањим законом од 12 Јуна ове године просто укида чл. 36. закона о печатњи од 1881 године, по коме је оптужени имао права тражит једномесечни рок да докаже истинитост својих навода? Или је то у духу напредних идеја, кад се рок жалбе

или апелате од пређашњих о сам дана, своди на три дана?!

Са оваквим ограничењима у праву одбране и са познатом строгошћу нашег кривичног закона, само владини листови могу се хвалити да ће „уживати благодети закона о слободној печатњи“, јер ће моћи и даље нас нападати, грдити и клеветати, а немају се бојати кривичног закона у нади, да ће за њих протећи „три месеца од последњег акта полицке власти или суда“ као што вели измена члана 40 у закону о печатњи од 12 Јуна 1882 године. А ми, опозиционари, знамо већ шта нас чека од судова под министарством оних људи, који штампарске кривиче увршћују у ред простих злочинаца и преступника. За нас опозиционаре већ је са 12-тим Јуни престало доба слободне печатње, а настало време тешке кривичне одговорности за сваку написану реч или, што је још горе, за свако, ма и погрешно, тумачење наших израза, нагађање наших мисли. И да би нас што пре „усрећило“ са таквом „слободом“, Министарство је при овом предлогу очитовало ванредну журбу. У историји законодавства нечувена је ствар да овако важан предлог једног и истог дана буде дебатован и примљен у скупштини, и да истог дана буде као закон печатан у званичним новинама с тим да почиње важити још тог истог дана. А овако је било са најновијим изменом о „слободи“ печатње.

Ми не мислимо говорити о свима тачкама измене од 12. Јуна. Споменућемо само још измену члана 10, јер је ова значајна. Овај члан допушта забрану листа или списа, којим се распростире „нихилизам или комунизам“. У својој претераној ревности да што више ограничи слободу писања, наши „напредњаци“ заборавили су колико тиме наносе вреда угледу Србије, пред Европом и осталим образованим светом. Познато је, да се закони пишу према постојећим приликама. Па кад страни прочитају ову забрану нихилизма и комунизма у Србији, зар неће природно бити да по-

мисле да Србија кинти од људи те секте? Међутим врло је добро познато, да у нас још и има социјалиста и радикала, али никако и нихилиста и комунаца. Па кад је тако онда на што, без нужде и невоље, писати закон о ономе, чега у нас и нема?! Та у нас слабо ко и зна, шта је то нихилизам и комунизам, а велики део нашег народа није ни чуо о томе. Па неће ли баш ова законска забрана, по познатој природи људској, да изазове народ да разбירה о том нихилизму и комунизму и да му ствара вољу за ступање у редове нихилиста и комуниста?! Је су ли помисљали „напредњаци“ и на ово при овој његовој измени од 12. Јуна.

Да ли је познато нашим „виделовцима“ да ни у једној држави, па ни у Русији, која се сматра као легло нихилизма, законодавац није осећао толику потребу да законом забрањује нихилизам?! Зар само Србија хоће законом да призна, да у њој има нихилиста, да јој ваља то зло помоћу закона сузбијати?! Је су ли Господа „Виделовци“ помисљали колико шкоде Србији, кад је овако представљају Европи као заражену нихилизмом и комунизмом?! Или је њима само главно било, да под фирмом „нихилизма и комунизма“, могу забранити сваки слободни спис, који им није по вољи, па не маре ма шта проишло из тог њиховог смера и дела? То ће нам скоро показати њихови судови, својим тумачењем овог закона.

Но и ако је „напредњачко“ Министарство с овим смерало да угуши слободну реч јавних гласила; ако је и мислило да тим путем прекине јавну критику и контролу његових дела; и ако оно у томе тражи спаса да се закљони од тешке одговорности, коју је својим досадањим радњама пред народом заслужио, — оно се је љуто преварило.

Стојећи свагда чврсто и постојано на бранику народних права и интереса, ми се нећемо застрашити „напредњачким“ строгим казнама, кадгод буде требало на јавност изнети и оценити какво владино дело или предузеће. Ми ћемо то чинити

истина непристрасно, али у исто време и без штедње наспрам „Виделоваца“, озбиљно, али и строго, па ма нас за то „виделовачке“ независне судије и послале у редове простих злочинаца, као што их овлашћује закон од 12. Јуна ове године о „слободи“ печатње. Ми смо спремни да за наш рад и наша дела примимо одговорност, па ма како строге казне прописивали ви Господо Виделовци, јер знамо да и ако би постали жртвом нашег партизма, то би било само бранећи народна права и интересе од нашег напада и вређања. Но шта мислите да ће, и поред свију ваших забрана слободне критике, бити с' вашим одговорношћу господо „Виделовци“ за толико наше вређање закона и устава, за наше напуштање српских права и интереса у корист туђинаца и за наше упропаштење многих српских милиона са вашим „дражајним“ Бонтуом?? Све и кад би овим вашим строгостима у закону о печатњи и успели, да, бар за неко време, угушите јавну реч журналистике, будите уверени да вам ни тај рецепт неби помогао. Чим буде дошло време — а и то није далеко — да народ у општим изборима добије своје праве, законите, представнике, а не ваше двогласце — онда ће бити и крај вашем аговању, и застрашавању господо Виделовци, а наступити време ваше одговорности пред строгим народним судом. Дотле ви можете, силом ваше власти, нама бранити слободу јавне речи, можете нас осуђивати и хапсити како вам је гођ воља; али кад то време наступило буде, онда се спремајте, да и ви од народа примите вашу заслужену казну. Изволте, продужите и даље вашу радњу; угушујте слободу јавне речи и критике, да би нас лакше могли грдити и клеветати; да би нас сигурније могли говити и хапсити као што сте и до сада чинили; да би могли комотије харчити народно благо и стварати му нове неоправдане терете само да би бар привидно покрили штете, које су неизбежан плод наше осудљиве радње са странцима као што је злогласни Бонту. Али, поред свега тога, незаборављајте.

ЛИСТАК

МОДЕСТА МИЊОНОВА

ПРИПОВЕТА

Х. Балзана

Превод с француског.

(НАСТАВАК)

Гобенхајм дође на вист и својим присуством угуши сва узаврела чуства. Нестрпљиво очекивале Модеста час, кад ће јој мати лећи; она је хтела да пише, она је писала увек само ноћу, а ево писма, које јој казиваше у перо љубав, кад је мислила, да су сви поспали.

XXIV.

Господину Каналису.

„Ах мој љубљени пријатељу! ала грозно лажу ваши портрети, што их трговци са сликама износе у своје излоге! А ја, која сам издала своју срећу на тој страшној литографији! Ја се стидим што љубим тако лепа човека. Не, ја не могу да замислим, да су Парижанке тако глупе па да нису све виделе, да сте им ви оживотворени сан. Ви да сте самохран!

ви без љубави!... Ја ништа више не верујем ономе што сте ми писали о вашем сиромову и радемом животу, о вашој предности једном идолу, који сте досада залуду тражили. Ви сте, господине, досада били много љубљени; ту доста збори ваше чело, бледо и меко као цвет мањолије и ја ћу бити несрећна. Шта сам данас ја?... Ах! зашто сте ме позвали у живот! Часак један осећала сам да ме оставља моје тешко тело! Душа моја поломила је кристал, који је као заробљену држао, и она је потекла по мојим жилама! Најзад, за мене је престало уједанпут ледено ћутање сатвари. Сваки створ зборио ми је. Стара црква чинила ми се светла; на моју главу сипали су зраке њени сводови који су се златом и азуром преливали као оно у саборној цркви у Италији. Мелодијски звнци што их анђели певају мученицима и уз које ови заборављају на своје муке, пратили су оруђе. Грозна Хаврека калдрма чинила ми се као пут цвећем посут. У мору сам видела старог пријатеља, коме досад још нисам довољно познавала симпатијску беседу. Сасвим јасно видела сам како ружице у мојој башти и у стакленом врту мене одавна обожавају и да су ми говориле да треба да љубим; све оне осејкивале су се на мене, кад сам се вра-

тила из цркве и најпосле чула сам како ваше име Мелкијор шапућу цветни пехари, ја сам га читала написана на облацима! Да, ево сад живим благодарити теби, песнице лепши од оног хладног и одмереног лорда Бајрона, чије је лице исто онако суморно као и климат енглески. Само један твој поглед од источи пробио је моју црну копрену и ти си ми твоју крв бацио у моје срце, он ми је огањ улио од главе до пете! Ах! тако не осећамо живот кад нам га мати даје. Удар, који би ти добио, ја бих онога часа осетила, и мој животне налази више разлога, до ли само у твојој мисли. Знам сада нашто је бојанска складност музике: њу су анђели пронашли, да би се љубав могла изразити. Имати велеума и бити леп, то је, Мелкијоре мој, сувише много! Човеку требало би при рођењу да се остави избор. Али кад помислим на оно благо од нежности и наклоности, што ми их нарочито од месеци дана амо показујете, ја се питам, да ли савам! Не, ви ми скривате једну тајну. Која би вас женска могла уступити а да не умре? Ах! љубоморност је улегла у моје срце да љубављу какву нисам замисљала. Зар сам могла помисљати на подобан пожар? Каква непојамна и нова глупост! Сад бих хтела да си ружан! Какве дудорије нисам

чинила при повратку! Све жуте даље сећале су ме на твој лепо прелук, а све беле руже биле су ми пријатељице и ја сам их поздрављала погледом, који је ваш бој, као и ја што сам! Боја од рукавица које су показивале руку једнога племића све, па и сам звук хода на плочама, све то удубило се у моју памет са таквом верношћу да ћу и са шесет година видети најмање ситнице овога празника, као што је на пр. особита боја ваздуха, одблеск сунца што се одбијао од једнога ступа, ја ћу чути молитву коју сте ви прекинули, ја ћу мирисати тамјан од олтара и чиниће ми се да осећам над нашим главама попове руке које су нас благосиљале баш кад си позлазно, давајући нам свој последњи благослов! Тај добри опат Марселн већ нас је венчао! Надземљака радост при осећању овога новог света од ненаданих узбуђења може се сравнити само са радошћу, коју осећам кад вам то кажем, кад сву моју срећу ономе враћам, који ми је сина у моју душу са штедротом сунца. Дакле доле с копренама, мили мој! Да! ох! брзо опет дођите. Ја ћу драге воље да скинем образину.

„Ви сте зацело слушали за кућу Мињон у Хавру. Е дакле, ја сам јој, услед велике несреће, једина наследница. Не мојте да нас презирете, потомче једнога

да ће вам све то бити узаман, да најпосле морате једном народу дати рачуна о свему вашем раду.

АУСТРИЈА И СРПСТВО

(ПОСЛЕ ОКУПАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ)

(НАСТАВАК)

II

Једнога дана ушло му је било у главу да поправи варош проширењем главне улице. Са војничком тачношћу он да оборити оба реда кућа и одбије тражење сопственика на накнаду. Да би варош још више улепшао он заповеди војницима да направе парк од турског гробља ван вароши. Ова регулација поче са оветом; ђаурски солдати брао почеше разматати се по гробовима правоверних и играти са костима и емоцијима њиховим. Може се замислити како је тада Турцима било. — Један српски трговац из Дубровника беше сазидао повећу кућу ван вароши — на плацу који је за ту цед и купио — и оградио је једним багнетним зидом. Кад је све било савршено командант позове себи тог сувине предузимљивог госта, заповеди му на најбруталан начин да обори зид и подигне гвоздени оград. Сиромачан човек позива се на трошак и тражио да му се каже разлог за тако наредан поступак. Бесни дисциплинар нехте дати ни каква разлога. Човек припрети онда апелом на више власти. — На апелацији одговори му мајорски тиранин, „али ће ти требати најмање шест месеци да потреш овај мој налог, а ја ћу ти међутим затворити и кућу и дућан“. Читави таваци могли би се испунити набрајањем оваквих примера из ове једне вароши. Најновији покушај тог високог тиранина командантовог састојао се у забрани народу да свира уз гусле — оне исте гусле уз чије су ударе Срби невали своје народне пасме у тецају четири века турског господарства. Сад, треба још чути да је командант прогнао и српске вилае из чаролиских кртова околних планина. — Познато ми је да ће се, са аустријске тачке гледишта, таквим делима кроз црсте гледати, и приписати сувинској ревности органа. Нема о том и небуде сумње; али, ко им је дао миг? Овако владање појединих чиновника неможе бити прави извор зла; него је баш један између многих спољних знакова његових. Просто цео систем је за осуду. Ако појединци неупењу то је онда доказ да је цела политичка тежња аустријске владе у Босни и Херцеговини неостварљива. Аустрија нема будућности у окупираним покрајинама, јер никаква политика недаје никакве наде новог управни. Они немогу умрвати Турке, као што немогу удавити Србе. Они немогу шта више да задахну свој рад — ни оном духом стабилности који би се анексијом покрајина дати могао. Прво и прво они нису начисто с тим — какве ће положаје извесне силе у таквом случају (анексије) заузети; а што је можда још горе и од тога, биве факт: да се још незна — којој ће моћи двојне монархије исте покрајине отићи? Владајући Немци и Мађари у По и За Литви увиђају да добитак новог словенског живља мора

бити кобан њиховој и онако посрнулој хегемонији (превласти). Самим покрајинама несмеју дати самоуправу (self-government) јер је народ противан аустријским му управљачима, те би иста самоуправа била голо оружје у рукама непријатеља хансбуршке монархије. Најзад, немогу их ни напустити, јер су крв и благо у њима проеули. Простор никуда излаза — ни напред ни наатраг — што значи, дабогме, вечити „привизоријум“ или (другим речма преки суд. — Није сувине реч: да је овај грађански милитаризам — ако се т. ј. тако може карактерисати садања управа окупираних покрајина — једна подуга за политичку корупцију (поквареност) у рукама оних који би радо извели нову аустријску реакцију у целом балканском полутопу. О духу, пак, у коме аустријски органи поступају са народним представништвом, може се јасно видети из следећег свиленог примера који ми је за време овог писанја до знања дошао. Пошто је влада пропустила била да у своје време снабде народ са довољном количином семена, то је као природно последицу добила за ову годину себи на врат гладан народ из нешодних округа Херцеговине. Немало помоћи морамо се услед тога уделити. Суме су, као год и лане, биле савим недовољне; али уред зиме и највеће несреће званичници се од једном сетине економије, и у самом билећком округу избрисаше две хиљаде дуна са списка помоћи. — Народ у очајању изабере четири депутата — два Турчина и два Србина — да апелују на владу против ове пресуде, и да ако буде сумор бесару ставе до знања да они умру од глади. У Билећу, где Аустријанци беху подигли телеграфску станицу, и абранци народа покушају да телеграфшину своју скрмну молбу у Беч. Но денеша буде одма ухањена и ухањена од стране местне власти, и никад не оде даље од станице. Депутати се онда одлуче да пређу преко даљатинске границе, и да телеграфшину из Дубровника — вароши коју су они замишљали да стоји под релативно уставном владом. Двоје њих и дођу у тој цели; али при уласку у саму варош њи — народне представнике — дочекају аустријски жандари, отму и поцепају им мозбеницу, и, уместо телеграфске станице одведу их у хапс, а најпосле их под стражом пошпау наатраг војеним властима Херцеговине. То је ето начин на који Аустро-Угарска пристапа политичком образовању њених нових поданика. — Да је аустрија прешла на део окупације Босне, као што су се неки надали, у духу, у коме један слободан народ зомо окове другог: да је показала готовост, да, без икакве резервације мрачне јој политике и царског јој егонизма, ради за добро својих нових клијената; да је дошла да у главном изврши задатак праведног уредника, те повративши ред у земљама уступити их слободи — да је велим Аустрија све то учинила — хоћу рећи, — бог зна да ли неби уз Босну и дотичне кнежевине пристае да уђу у каква будући савез у коме би предругојачена Аустрија председавала. Али, вештачка монархија Хансбургова није кадра за овако што. — Душа ваља њена окупација није и

без неких користи; штета само што аустријски администратори дају једном руком а узимају другом.

(Свршаће се)

ДОПУСКИ

Приједор, 12 јуна

Нашу варош снађе голема несрећа која се описати неда. 8 јуна пред зору на два сахата запалила се једна турска кафана, на како ветар дуну те разнесе ватру на све стране по вароши, и за два сахата претвори се Приједор у прах и пепео. Изгорело је све, црква и школа, дућани и трговине и све куће. У општој забуди није нико могао ништа да изабави, но је све ватра сатрла. Само је једна кућа остала која је била некако на страни у закљону.

Жалостан је призор сада у нас, да свакоме по једно ћебе и мало тајина, али то све није ни издалека довољно да се бар колико толико бедном и несретном народу помогне. Нашим новим зулумџарима, слабо је стало да се сиротињи помогне, они само гледе како и коју да нам се лећа одеру, а сажалења према нама немају ни колико су Турци имали при оваквим несрећама.

Власт је дала нешто хуђе помоћи, свакоме по једно ћебе и мало тајина, али то све није ни издалека довољно да се бар колико толико бедном и несретном народу помогне. Нашим новим зулумџарима, слабо је стало да се сиротињи помогне, они само гледе како и коју да нам се лећа одеру, а сажалења према нама немају ни колико су Турци имали при оваквим несрећама.

Кад је њихов Сегедин задесно несрећан случај, они су и вапом и шаком пружали помоћ, а нама сиротим Србима једва ако се смилују да нам по коју мрвицу хлеба даду. Тешко нама под новим зулумџарима. Браћо наша рођена у Србији, смилујте се ви на нашу несрећу, и нађите се брату у невољи. Нема брата док не роди мајка, на ви сте наша рођена браћа, помозите нам, Бог ће вам милостиви наплатити за то. Не оклевајте брза помоћ највећа је помоћ! (Грађани српске престолнице на и свуда по Србији, неће остати равнодушни према грдној несрећи рођене браће наше, но ће похитати да што пре пруже ручку помоћи. Уред.)

ИЗ СКУПШТИНСКЕ ЗГРАДЕ

На Видовдан 1882

Председник А. Ђ. Поповић отвара састанак у 9¼ часа пре подне.

За министарским столом Пироћанац, Новаковић, Мијатовић, Гарашанин, Радовић.

Председник јавља да су дошли посланици В. Цветановић, Н. Ђирић и Марко Јанчић. Последњи полаже заклетву на устав и верност краљу.

Председник наређује прозивање. (Гласови: није нужно, има нас довољно.)

Председник. Ја већу да и самој сумњи места дадем.

али Миљова срећнија од Гетове, јер ти ћеш ме, је ли? оставити у мом завичају, у твојем срцу. У који мах изричем ову вереничницу жељу, славуј један из Вилевова парка одговара ми за тебе. Ох! кажи ми брзо, да славуј није лагао, кад је изводио своју песму тако чисто, тако згодно, тако пуну, да ми је као благовест каква испунила срце радошћу и љубављу!...

„Мој отац проћи ће кроз Париз, он ће доћи од Марсеља; његову адресу знаће кућа Монженод, с којом је био у пријезици; потражите га, мили мој Мелнијоре, кажите му, да ме љубите и немојте да покупавате казати му, колико љубим вас ја, тако чините, како ће то увек остати тајна међу нама и богом! А ја, мила обожавани, све ћу да кажем матери. Кћи Валеропа-Тустала-Бартенстида даће ми за право својим милостивошћу, она ће бити сва блажена са нашом песмом тако тајном, тако романтичном, човечанском и бојанском у исти мах! Имате исповест кћери, имајте и пристајте грофа Лабасти, оца ваше

„Модесте“

„П. П. — Нарочито не долазите у Хавер без добивеног пристајка мог оца; а ако ме љубите, ви ћете га знати и ја, кад он буде кроз Париз пролазао.“

Прозивање отпочиње. Председник констатује, да је свега на окупу 130 посланика.

Председник. Ако сте вољни да променимо дневни ред и да уземо у претрес предлог о изменама и допунама пословног реда. Влада је дала пристајак. (Прима се.)

Известилац чита предлог министра унутрашњих послова са извештајем одборским, да се 6 и 13 члан пословника допуне овако:

6 члан. Ако би један или више посланика неоправдано изостали од скупштине у намери да спрече рад скупштински и т. д. платиће сваки по 1000 динара и тај ће се новац употребити на олакшање скупштинског буџета.

13 члан. Ако би један или више посланика заједнички или посебице поднели оставке у намери и т. д. поступиће се и према њима по члану 6.

Јов. Рајичић. Пошто је овај предлог у последњој седници довољно претресен и у одбору се доста о њему говорило, предлажем да се реши без дебате простим устајањем и седењем. (Гласови: Тако је. Да се реши. Неки се јављају за реч.)

Ђ. Нешић говори против предлога и доказује да се њиме поништава самосталност посланичња, која је ујемчена уставом. Зато неможе никад дозволити да се тај предлог усвоји. (Жагор.)

Министар Гарашанин говори за предлог. Велика већина живо одобрава министру. Вока Нешић тражи реч да одговори министру, но председник га упуђује да чека док дође на њега ред. Диже се граја. Многи вичу: да се реши; неки желе да се говори. Нешић устао и чека да му се дозволи да говори.

Председник поставља питање: да ли да се реши. — Већина је за то да се одмах реши. Председник оглашава да је претрес свршен и ставља сам предлог на решење.

Ђока Нешић излази из клупе и прилази председничком столу с речима: Господине председниче, сматрајте ову моју изјаву као оставку на посланство. Одмах за тим оставља дворану скупштинску. У дворани жагор и граја. Председник довикује Нешићу: Нема самовоље; не 1000 динара, но сво имање треба нам одузети кад хоћете да терате самовољу. Неколико тренутака траје жагор, за тим се опет све утиша.

При гласању устајањем и седењем примавина предложене допуне.

НАСТАЈЕ ОДМОР

После одмора

На дневном реду: измене и допуне закона о трошарини на дуван. У главном се предлаже, да се на српски дуван пла-

јунака из Оверине! Грб Миљона Делабаста неће погрдити грб Каналиса. Ми имамо црну траку са четири златна безана,* у свакога од четири поља по златан патријаршки крст, са кардиналским клубуком поврх грба и бојки као грбодржице. Драги! ја ћу остати верна нашој девизи: Una fides omni Dominus! Једна вера, један господар.

„Можда ћете ви, пријатељу мој, наћи какав сарказам у мом имену после свега овог што сам чинила и што сам сад овде исповедам. Ја се зовем Модеста. И тако вас никад варала нисам, ако сам се потписивала О.Д.Есте-М. Ја вас нисам варала, ни кад сам говорала о мом имању; оно ће, мислим, онолико изнети, колико је вас начинило пријатељем врлине. А ја знам, да је вама имање ствар без важности, зато вам и говорим о томе савим просто. Ипак дозволите ми да вам кажем, колико сам срећна, што нашој срећи могу дати слободу дела и покрета, што је даје богатство, да могу казати: Напред! кад добијемо вољу да видимо какву земљу, да летимо у лепом лантову, једно поред другога, нима-

ло не бринући се за новац; најзад срећна сам да вам могу дати право да кажете краљу: Имам онолико имање, колико ви иштете од својих перова!... У том погледу имаће Модеста Миљовова бар у неколико и њено злато имаће најбоље опредељење. Што се тиче ваше робинје, ви сте је једанпут видели, на прозору, у недоруху... Да, она плава кћи плаве Еве била је ваша незнањка; али како је данашња Модеста мало налик на ону тадашњу! Једна беше у смртничком огртачу, а друга (да ли сам вам то већ казала?) добила је од вас живот од живота. Љубав чиста и дозвољена, љубав коју ће отац мој, кад се једном богат врати с пута, одобрити, она ме је подигла својом руком у исти мах детињом и сином из два гроба, у коме сам спаваала! Ви сте ме пробудили као што сунце буди цвеће. Поглед ваше љубазнице није више поглед оне мале тако смеде Модесте; о! не, он је абурењен, он назире срећу и крље се под чистим трепавицама. Сад се бојим, да не заслужујем моју срећу! Краљ се показао у својој велелепоти, мој господар има само још поданицу, која га моли да јој опрости њену велику слободу, као што чини коцкар са лажним коцкама, пошто је опачуно кавалера Грамона. Иди, мила песнице, ја ћу бити твоја Миљона,

* Безан (besant, bezant) зове се златан или сребрни новац који су у свој грб метали племићи, који су учествовали у крстоносним походима. Како су грбове у Европи почели употребљавати тек после крстоносних похода, то су безани у исти мах доказ стара племенства.

Преводилац,

(Наставиће се)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ка 40 пара дин. од килограма, а на стра-
не дуване 4 и 6 дин.

Дебата се одиоше одмах у поједи-
ности. Министар финансије устаје да даје
неки обавештења, но одустаје од речи
пошто већина виче да то није нужно, јер
је обавештена.

У специјалној дебати говоре више по-
сланика. Вељко Јавозевски препоручује
предлог, јер налази да је за селска ду-
суза да пуши дуван кад нема ни соли до-
вољно. Кад хоће да тера тај дуксуз, не-
ка плати. Тр. Јермећ налази да је за
селска рећи дуксуз ракија но дуван и
тражи да се смањи трошарина на наше
производе.

После подуже живе дебате пошто је
министар финансије више пута устајао
да говори, прима се овај члан а тако и
остали чланови овог предлога.

НАСТАЈЕ ДРУГИ ОДМОР

После одмора

На дневном реду: *Пројект закона о тр-
чарини.*

Извештај Озеровић почиње да чита
предлог.

Председник пита, да ли да се деба-
тује у начелу или да се одмах пређе на
специјалан претрес. — Гласови: Не тре-
ба у начелу. Неки захтевају да се про-
јект прочита, но председник не налази
да је то нужно и ставља питање. Већи-
на решава да се пре *прочитања пређе на
специјалан претрес.*

У дебати код 1. и 2. члана учествују
више посланика и најзад се оба члана
примају с неким приметбама и изменама.

Састанак је закључен после 1 часа.
Сутра је на дневном реду продужење, а
за тим извештај железничког одбора.

16 Јул 1882

Председник А. Ђ. Поповић отвара са-
станак у 9 и по часова пре подне.

За министарским столом: Пироћанац
Радовић, Гарашанин, Новаковић, Мија-
товић и Тих. Николић.

Читају се молбе и жалбе, предлози и
питања. — Упућују се дотичним одбо-
рима.

Председник јавља да је Иван Поповић
посланик за варош Лозницу отпутовао
кући због болести женине. — Даје му
се одсуство до краја сесије.

Рака Кукић — 6 марта о. г. поднео је
оставку и незна да ли је о њој до сад
решавано. Међу тим дошао је амо на
позив власти, па с тога, да би се знало
на чему је ствар, моли председника да
му одговори, јели или ако није зашто
није решавано о његовој оставци.

Председник. Истина је да сте и ви и
г. Т. Туцаковић поднели оставке, но ја
их нисам могао изнети на решење, што
није било довољно посланика за реша-
вање. Ја сам спремио вашу и оставке
још неких посланика да се о њима за-
једнички решава и изнећу их на претрес
чим се исцрпи дневни ред. Дотле сте
ви посланик, и ваше је место овде.

Рака Кукић. Ви сте ми г. председниче
дали реч, да ћете без одлагања предло-
жити моју оставку на решење.

Председник. Истина је да сам вам дао
реч, но није ми било могуће досад. У
осталом кад сте толико чекали претр-
шите се још који дан, па ћемо о свима
оставкама заједно решавати.

Рака Кукић. Ја не могу на томе оста-
вити ствар. Изнесите је данас.

Председник се поново правда и упу-
ћује посланика да причека два три дана.

М. Милојевић пита председника за-
што одбор за преглед државне касе није
до данас поднео извештај.

Ник. Кружевић као члан одбора за
преглед државне касе одговара, да је
кривица до Мите Ракића који још није
саставио извештај. Обећава да ће од-
бор поверити другом лицу да састави
у што краћем року извештај.

На предлог председников решава се:
да се одбору стави у дужност да што
пре поднесе извештај.

Јован Рајић пита, зашто министар
унутрашњих послова не одговара на ње-
гову интерпелацију због београдског ок-
ружног начелника Мил. Јанковића? —
Председник га упућује, да се обрати но-
вим питањем на министра.

Ил. Пантелић пита председника, за-
што се протоколи скупштински не штамп-
ају уредно?

Кружевић као секретар изјављује да
је посао велики и да због последњих
прилика није било могуће све протоколе
саставити. Предлаже, да се стенографске
белешке огласе за протоколе.

Ар. Ничић као секретар изјављује да
је он све протоколе, који се нега тичу,
написао.

После мале чарке између секретара
прима председник ту ствар да извиди и
договорно са секретарима да расправи.

Читају се указаи:

Да министар-председник поднесе пред-
лог закона о грбу Краљевине Србије. —
Као хитан.

Да министар-председник поднесе пред-
лог закона о орденима и медаљама.

Да министар просвете поднесе пред-
лог закона о монопољу државне штампа-
рије за извесне сорте штампане артије.

Да министар унутрашњих послова под-
несе предлог о замени чл. 2 од 5 апри-
ла 1881 о трошковицама управних власти
и њених служитеља.

Прелази се на дневни ред: *продужење
дебате закона о трчарини.*

После дуже дебате усвајају се сви 24
члана овог предлога. У главном се сма-
њује досадања такса; тако ће се плаћа-
ти на вино у бурадима (100 килограма) 2
динара; у флашама 20 пара дин. од фла-
ше; на грође или кљуц 1 динар; на ра-
кију до 12 гради 2 динара а преко тога
4 динара. На пиво (један хектолитар) 12
динара. Доходак од пива употребити се
на одушење државног дуга.

Скоро је 1 час по подне.

Председник. Дневни ред је исцрпљен.
Сутра ће бити на дневном реду извеш-
тај железничког одбора, а за тим пред-
лог закона о грбу (Чују се гласови: да
решимо одмах).

Председник. Ако сте вољни, да решимо
одмах! Пристајете ли? — Сви пристају.

На брзу руку примају се ови предло-
зи без дебате:

Предлог закона о грбу краљевине Ср-
бије.

Предлог да се закони подједнако рас-
простру на целу земљу па и на ослобо-
ђене крајеве.

Предлог да се финансијски закони, о
којима смо у једном од прошлих бројева
на овоме месту јавили, уведу у ослобо-
ђене крајеве.

Предлог односно два села, и
Имене 7. чл. зак. о ковању нашег
новца.

Састанак је закључен после 1 часа по
подне.

НОВИЈЕ

Из Русије, са врло поуздане
стране извештавају нас, да ће скорим
генерал Скобелев бити наиме-
нован за војеног министра.

Ратна спрема, која се на све
стране у Русији чини, захтева да
управу војеног министарства уз-
ме Скобелев у своје руке. Скобе-
лев ће чим постане војеним мини-
стром, да журно уреди ствари и у-
чини све што је потребно за вели-
ку војну која ће скорим наступити
да се оконча и доврши дело цара
ослободиоца.

У свима вишим и нижим војеним
круговима, Скобелев је омиљена
личност, а у популарности код на-
рода свију слојева не може се ни-
ко са њиме мерити. Цар је особито
симпатично расположен према
Скобелеву, тако да га свагда ин-
тимно зове: „мој драги Ско-
белеву.“

По свима извештајима из Русије
тамо се јако спрема за рат. Руси-
ја је толико спремна да поуздано
може војевати са целом Европом.
Но она неће имати да води рат
са Европом, но само против Ау-
стрије, и евентуално и против Нем-
ачке, остале Европске државе, а

особито Енглеска и Француска би-
ће са Русијом.

Одушевљење је у народу руском
велико, каквога није досад било.
Народ једва чека час, када ће мо-
ћи да се освети словенским непри-
јатељима, који спречавају слободу
и самосталност Словенима а особито
православним. У војени руској
влада једна мисао: наступати
треба на врага.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ

Изишао је шести број

„СРПЧЕТА“

са овим садржајем: 1. Српчето ва
жеља песма од Драг. Брзака, 2. Два
сиротана приповетка (свршетак) од
Мил. Р. Веснића, 3. На кућном
прагу песма са сликом, 4. Писма
своме другу, шесто писмо, 5. Ма-
теринска љубав, 6. „Мој вино-
град“ приповетка са сликом од Ада,
7. Астрономија (наставка) са сли-
ком, 8. Где се двоје свађају ту
се трећи користи (свршетак) са
сликама, 9. Српчето безежњик:
а) Гарибалди, б) Тридесето-годишњица
београдског неважког друштва, в) Игр-
нае клица, 10. Књижевност, 11.
Загонетке, 12. Рачунски за-
датци, 13. Коњички скок, 14.
Решење из прошлог броја, 15.
Српчетова пошта, 16. Нашим
читаоцима.

„Српче“ излази сваког 15-ог на целом
табаку са сликама. Власник и одговорни
уредник је М. В. Поповић. Годишња
цена 2 дин. за Србију а 1 фор. за Ау-
стро-Угарску. Све што се уредништва
и администрације тиче нека се шаље
уредништву „Српчета“ Београд.

Новце је најбоље послати поштанском
упутницом.

Огласи

Прилепчиве болести

Болести коже, чир-
ви, крвие болести и
т. д. лече се

Депуративним дволицима
Др-а Оливијера

одобреним медицин-
ском академјом у

Паризу и владом и четиригодишњим
искуством публице засведочени као из-
врени, употребљају се у болницама. Из-
врени лечење овим моћним депуративом
од улцера, екулмана, афекција скораш-
них и застарелих, случаја консеку-
тивних у устима и гуши и т. д.

24.000 франака награде

да никаква друга метода нема ових из-
врених својстава. Лечење пријатно, брзо,
неинно и поуздано. 62 rue de Rivoli Paris.
Консултација од подне до 6 сати и
преко писама.

Бечки завод за гајење пернате живине,

који је више пута одликован државним
и првог реда одлицијама, прима увек на-
ручбине за све врсте пернате живи-
не, како за економију, узрас, тако и див-
љих, као: кокошака, ћурака, тетребо-
ва, паунова, патака, гусака, лабудова-
голубова, фазона итд. даље: питомих
зечева, паса Import & Export. Ценовни-
ци и питања уз плаћену поштарину
маркама тачно се врше. Кореспонден-
ција на немачком и француском језику.
E. Schneckeburger Wien
V. Hatmannsgasse 1.

La Veloutine
особита параш од пиринца
направљен с бисмутом, па је за то
врло добар за лице, приоше за ко-
жу и не види се, а такође даје
боју млађаног изгледа и природу
нежну.
Може се добити код Ш. Фаја,
проналазача у Паризу и код свих
парфимера.
Ситинска помада
која то својство има, да одржава
мекост и нежност руку и руке чува
од сваке повреде, која би им се
утицајем хладноће могла нанети.
СН FEV,
Parfumerie in Paris
9, rue de la Paix.
Стовариште код своју парфимера
и фризера.

УЧИТЕЉ МУЗИКЕ И ПЕВАЊА.
Који је свршио Прашки конзер-
ваторијум, и био код више Српских
певачких дружина ликовођа, а и
сада је још као такав у служби,
са добрим сведочбама, говори и пи-
ше Српски, а вичан целом црквеном
православном појању
ТРАЖИ МЕСТО.
Кому треба, нека се јави до 25 Ју-
на администрацији овога листа.
бр. 45. 1—2

Беч! Беч!
ЧУЈ, ВИДИ И ДИВИ СЕ!
Стедиштва маса фалзирава велике
енглеске фабрике сребра, разпродаје сав
еспан, јевтиније много, но што је проце-
њено. Ко ношље готови 17½ динара, па
и на повлаку (вахнаме), добиће зато ди-
ван сервис за ручавање, од најважнијег
енглеског сребра, (који је пређе коштао
70 динара) и сваки поручитељ добија пи-
смену гаранцију, да ће тај бештек 10 го-
дина остати бео.
6 ножева за астале са изврстним че-
лничним сечивом,
6 виљушка из правог енглеског сребра,
једноставне,
6 јаки кашика из правог енглеског
сребра,
6 фини кашичица за кафу,
1 тешка кашика за супу из прав. енгл.
сребра,
1 масивна кашика за млеко из правог
енгл. сребра,
6 постављача за бештеке из прав. енгл.
сребра, (расле),
6 енглески тацни за десерте,
1 диван солцир за бибер или шефер,
6 фини украсени посуджовника,
6 леци масивни шоља за јаја,
6 фини мали кашичица за јаја,
4 врло лепе тацне за шефер,
1 решетка за цеђење теја,
2 укусна асталска чирака.
Свега 64 комада.
За доказ, да овај мој оглас, непосто-
ји на каквој обмани, (швиндлу).
С овим се јавно обавезујем, да ако се
еспан не допадне, да ћу исти без изго-
вора натраг примити.
Ко дакле обе добар и солидан еспан
а не лагарију да за своје паре добије
тај нека се обрати с пуно вере на
J. H. Rabinowicz Wien.
General-Depot der Anglo-Brit. Silber
5—10 fabrik H. Schiffamtsgasse 20-a

ПРИЈАТНА ЕКЗИСТЕНЦИЈА
и независан рад који се исплаћује,
пружа се образованим људима. Бл-
жа извешћа даје експедиција листа.
бр. 109 14—36

Велика среб. мед. 1872
Диплома Беч 1873.
три прве награде у ме-
ђу народној изложби у
цес. кр. г. прив.
фабрика за шприцеве, апарате за сода-воду и сифоне
Сиднеју 1879. Мелбур-
ну 1880—1881.
Злат. мед. Линц 1879.
2 медаље Беч 1880.
КАРЛА ПОХТЛЕРА
Беч, VII. Kaiserstrasse 87.
Фабрика и стовариште свију сорти хирур-
гиских шприцева од цинка, прижгетера, клицо
шпрмова, апарата за прављење клицеших пића
апарата и комплетних справа за фабрику сода-
воде, сифона итд. патентираних запучача и
флашама, славине што се саме затварају.
бр. 38 Идустровани ценовник бесплатно и франко. 9—12.